

Katedra Grafiki Projektowej
Wydział Grafiki
Akademia Sztuki w Szczecinie

Recenzja rozprawy habilitacyjnej dr Łukasza Palucha w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Dane o Habilitancie

Pan dr Łukasz Zbigniew Paluch urodził się 18 listopada 1979 roku we Wrocławiu. W 2004 roku uzyskał dyplom magistra sztuki na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu (praca dyplomowa: *Machiny latające*, promotor: prof. Eugeniusz Smoliński). W 2011 roku otrzymał stopień doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie: sztuki piękne, na tej samej uczelni, nadany uchwałą Rady Wydziału Grafiki i Sztuki Mediów (rozprawa doktorska: *Projektowanie z kulturą. Poszukiwania graficzne inspirowane wydarzeniami w kulturze i sztuce współczesnej*, promotor: prof. Ryszard Jędroś, recenzenci prof. Eugeniusz Smoliński i prof. Zygmunt Januszewski). Po obronie dyplomu magisterskiego rozpoczął pracę na swojej macierzystej uczelni, najpierw jako asystent (2004–2011), a od 2012 roku jako adiunkt na Wydziale Grafiki i Sztuki Mediów. W 2006 roku dr Łukasz Paluch założył własne studio projektowe o nazwie AnoMalia. Prowadzi je z powodzeniem do dzisiaj.

Dorobek twórczy

Wykaz realizacji dzieł artystycznych po uzyskaniu stopnia doktora, które przedstawił habilitant, obejmuje lata 2011–2024. Na ich podstawie można skonstatować, że jest to projektant niezwykle płodny i aktywny zawodowo. Bardzo istotnym doświadczeniem jest praca w założonym przez niego studiu projektowym AnoMalia. Jak sam wskazuje: „W ciągu kilkunastu lat twórczej pracy sprofilowałem moją aktywność twórczą na współpracę z instytucjami kultury. Wspecjalizowałem się w projektowaniu identyfikacji wizualnych do wystaw i wydarzeń artystycznych oraz w składzie książek i albumów. Niewątpliwie w tej dziedzinie mam największe doświadczenie...”.

Skala jego dorobku twórczego jest imponująca zarówno pod względem liczby realizacji a także ich różnorodności. Są to: książki, albumy, identyfikacje wizualne wystaw, festiwali i instytucji, projekty okładek i opraw płyt muzycznych, znaki graficzne, plakaty, etykiety, akcydensy, audiobooki, a także działania z pogranicza projektowania i sztuki. Jako przykład można wskazać rok 2019, w którym dr Łukasz Paluch wykazał aż 20 realizacji, w tym 11 publikacji książkowych i katalogowych

(m.in. atlas), a także magazyn, 8 identyfikacji wizualnych, projekty logo oraz zestaw etykiet. Podobnie intensywny był rok 2022, zaprojektował m.in. 6 identyfikacji wizualnych, 3 książki, 5 katalogów oraz 2 audiobooki. W 2024 roku jego aktywność projektowa pozostaje równie wysoka: w wykazie znalazło się 19 realizacji, w tym 9 publikacji (m.in. raport, atlas z mapami), 8 identyfikacji wizualnych, system znaków oraz projekt gadżetów promocyjnych. Jeśli chodzi o wiele prac nie są to tylko koncepcje graficzne czy pojedyncze znaki, lecz bardzo często projekty rozbudowane. Należy podkreślić, że habilitant tworzy layouty wielostronicowych publikacji, a następnie zwykle wykonuje skład i przygotowuje je do druku. Część projektów wydawniczych ma charakter wieloletni, co wynika najpewniej ze złożoności materiału oraz jego skali.

Jeśli chodzi o publikacje wyróżnić tu można książkę *jest /jestem* Krystyna Miłobędzka (Wydawnictwo Wolno, 2020), która została doceniona w konkursie PTWK Najpiękniejsze Polskie Książki 2020. Projekt ten pod względem wizualnym stanowi zapadający w pamięć, swoisty hołd złożony poetce. Biel ascetycznej okładki, z subtelnym śladem rozsyanego piasku, przywołuje skojarzenia z ulotnością i przemijaniem. Opisywany motyw znajduje rozwinięcie we wnętrzu publikacji, gdzie pojawiają się rozproszone czarne punkty, które można odczytać zarówno jako znak graficzny, interpunkcyjny jak i nawiązanie do ziaren piasku. Pojawia się tu element ruchomy w postaci wstążki zakładkowej z nadrukowanym tytułem książki, wprowadzający dodatkową, dynamiczną warstwę typograficzną. Jest to realizacja ujawniająca wysoki poziom wrażliwości projektowej habilitanta. Inna warta uwagi pozycja to monografia *Andrzej Wróblewski. Exhibiting* (wydawcy: Hatje Cantz, Fundacja Andrzeja Wróblewskiego, partner wydawniczy: Instytut Adama Mickiewicza, 2024), również zauważona w konkursie PTWK Najpiękniejsze Polskie Książki 2024. Jest to monumentalne wydawnictwo o objętości 777 stron, za którego projekt graficzny i DTP odpowiada habilitant. Zaprojektowanie i przygotowanie składu tak obszernej publikacji, wymagającej zmierzenia się z wyjątkowo złożonym materiałem, świadczy o pełnym profesjonalizmie projektanta. Habilitant nadał całości spójną i czytelną formę.

Cechą wspólną dla części okładek książek, które zaprezentował ich autor jest stosowanie w nich litery jako głównego środka wyrazu, częste skalowanie liter, powiększanie, fragmentaryzacja czy kadrowanie. Przykładem tego typu rozwiązań są publikacje *Herse. Warszawski Dom Mody* (wydawca: Muzeum Warszawy, 2019), wyróżniona w 60. Konkursie PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2019, oraz *Abakanowicz. Metamorfizm* (wydawca: Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, 2018–2019). Litera staje się tutaj podstawowym budulcem kompozycji. Do tej grupy zalicza się również seria książek *Wrocławska Niezależna Scena Muzyczna 1980–2000* (wydawca: Rita Baum, 2024), *Wrocławska Niezależna Scena Muzyczna 1990–2000* (wydawca: Rita Baum, 2022) oraz *Wrocławska Niezależna Scena Muzyczna 1979–1989* (Rita Baum, 2015), w których projekt okładki oparty został na akronimie WNSM, stanowiącym element logotypu zaprojektowanego przez habilitanta dla Fundacji Wrocławska Niezależna Scena Muzyczna. Każda z tych publikacji ma przypisany jeden dominujący kolor, konsekwentnie stosowany wewnątrz książki, jest to przykład świadomego, systemowego myślenia projektowego. W konkursie PTWK Najpiękniejsze Polskie Książki wyróżnienie w 2021 roku otrzymał zaprojektowany przez habilitanta zbiór poezji pt. *Wybór* Marcina Świetlickiego (Wydawnictwo Wolno, 2021). To kolejny przykład typograficznej okładki, tło stanowi intensywna żółta apla, na którą nałożony został biały napis „wybór”, częściowo przesłonięty przez fragmenty wierszy Świetlickiego ułożone pod kątem. Zabieg polegający na traktowaniu tekstu jako warstwy graficznej jest nawiązaniem do rozwiązań zastosowanych na okładce książki *Seventy-Nine Short Essays on Design* Michaela Bieruta (Princeton Architectural Press, 2007), stworzonej przez amerykańskiego projektanta Abbotta Millera.

Nie sposób omówić wszystkich publikacji wydawniczych zrealizowanych przez recenzowanego twórcę. Analiza reprodukcji zamieszczonych w dokumentacji dorobku artystycznego po uzyskaniu stopnia doktora pozwala jednak dostrzec wyraźny szacunek dla treści i materiału źródłowego, który każdorazowo zostaje uporządkowany i opracowany w konsekwentnym, przejrzystym layoutcie. Dr Łukasz Paluch nie narzuca formy, lecz podporządkowuje ją funkcji, w której estetyka pozostaje w ścisłej relacji z przekazem, wykazując bardzo dobrą znajomość warsztatu projektanta książki. W tym kontekście nasuwają się na myśl słowa Michaela Bieruta, który zauważa, że „projektowanie graficzne wymaga pewnej dozy taktu, zwłaszcza w pracy z klientami” (M. Bierut, *Seventy-Nine Short Essays on Design*, Princeton Architectural Press, New York 2007, s. 67–68). Słowa te puentują postawę habilitanta oraz sposób, w jaki podchodzi do powierzanych mu realizacji, co znajduje potwierdzenie w licznych zleceniach wynikających z zaufania, jakim obdarzają go wydawnictwa i instytucje kultury.

W praktyce twórczej recenzowanego projektanta ważne miejsce zajmują również realizacje z zakresu identyfikacji wizualnej. Dominują tu prace związane przede wszystkim z obszarem kultury. Dlatego jako przykład szerokiego zakresu kompetencji omawianego twórcy warto przywołać projekt identyfikacji wizualnej dla zakładu rzemieślniczego o nazwie Srebro, wyróżniony w konkursie Projekt Roku 2012 (kategoria „Etyka”), organizowanym przez Stowarzyszenie Twórców Grafiki Użytkowej. W skład identyfikacji wchodził m.in. logotyp oraz witryna sklepu wpisujące się w kontekst miejsca.

Na osobny komentarz niewątpliwie zasługuje wieloletnia współpraca dr Łukasza Palucha z Fundacją Art Transparent, która powierzała mu opracowanie plakatów oraz identyfikacji dla 17 edycji Przeglądu Sztuki SURVIVAL (od 5. edycji w 2007 roku do 21. edycji w 2023 roku). To wspaniałe wydarzenie realizowane jest w przestrzeniach pozainstytucjonalnych, poza galeriami i muzeami. Owocem tej długoletniej współpracy była wystawa indywidualna „SURV/5–21/WRO/2007–23”, prezentowana w przestrzeni Szewska Pasja we Wrocławiu (17.05–7.06.2024). Przez siedemnaście lat dr Łukasz Paluch konsekwentnie kształtował tożsamość wizualną tego wydarzenia. Myślę, że ta niezwykła współpraca zasługuje na szczególne uznanie w dorobku twórczym habilitanta. Jeśli chodzi o charakterystykę wizualną Przeglądu SURVIVAL to jest ona każdorazowo dobierana do tematyki konkretnej edycji.

W dorobku twórczym habilitanta istotną pozycję zajmują znaki graficzne a wśród nich wiele znaków literowych. Na uznanie zasługuje m.in. logo dla zespołu Nery. Dzięki prostej ingerencji w strukturę litery „N”, polegającej na jej przecięciu, znak zyskuje wymiar semantyczny, wizualizując napięcie i niepokój zawarte w nazwie. Omawiany projekt był prezentowany w ramach Drugiej Ogólnopolskiej Wystawy Znaków Graficznych w Galerii Dizajn BWA Wrocław (2016), a także na kilkunastu wystawach w kraju i za granicą. Znaki stworzone przez habilitanta opierają się na prostych, lecz błyskotliwych rozwiązaniach formalnych, w których podstawowym środkiem wyrazu pozostaje litera. Buduje on znaczenie poprzez ciekawe zestawienia typograficzne, relację między znakami, rytm. Warto tu wymienić m.in. znak dla księgarni Ukryte Treści (2012), logotyp wystawy „Milczenie dźwięków” (2016), logo Fundacji Andrzeja Wróblewskiego (2012), logotyp Fundacji Art Transparent czy znak Fundacji Marty Magdaleny Abakanowicz-Kosmowskiej i Jana Kosmowskiego (2021). Inna grupa to projekty oparte na relacji obrazu i litery, jak w przypadku portalu poświęconego literaturze żydowskiej Żydoteka (2019).

Realizacja tak obszernego zakresu zadań, w połączeniu z pracą na uczelni, wymaga dużej dyscypliny pracy, bardzo dobrej organizacji oraz przede wszystkim wysokiej sprawności projektowej. Skala dorobku może budzić zdumienie, trudno wręcz dociec, skąd habilitant czerpie czas i energię na realizację tak licznych, złożonych projektów. Tym bardziej że nie są to prace mechaniczne, lecz

często realizacje wysokiej jakości, świadczące o dojrzałości projektowej oraz świadomości współczesnej komunikacji wizualnej. Klientami habilitanta są instytucje kultury o wysokim prestiżu, cenione wydawnictwa, jak również uczelnie wyższe. Wśród nich są m.in. Muzeum Współczesne Wrocław, Muzeum Architektury we Wrocławiu, Muzeum Warszawy, Muzeum Narodowe w Krakowie, Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, a także galerie: Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, BWA Wrocław czy BWA w Bydgoszczy. Istotną grupę stanowią instytucje kultury i organizacje o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym, takie jak Biblioteka Narodowa, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, Narodowe Forum Muzyki, Instytut Adama Mickiewicza, Instytut Polski w Kijowie oraz Instytut Polski w Londynie. Habilitant współpracuje z uznanymi oficynami m.in. z Ossolineum, Wydawnictwo Wolno, Iskry, Austeria oraz Hatje Cantz Verlag. Znaczącą część dorobku stanowią także realizacje dla ośrodków akademickich, w tym dla macierzystej uczelni habilitanta oraz dla Uniwersytetu Wrocławskiego. Warto podkreślić, że gros tych realizacji stanowi wieloletnia współpraca z organizatorami wydarzeń artystycznych i festiwali, w szczególności z Fundacją Art Transparent (organizator Survival Przegląd Sztuki). Są wśród tych realizacji projekty o dużej skali, takie jak Wrocław Europejska Stolica Kultury czy Konkurs Gepperta. Powyższe świadczy o wysokim poziomie zaufania do kompetencji projektowych habilitanta oraz o jego silnej pozycji w obszarze projektowania graficznego dla kultury. Jego prace doceniane są w prestiżowych konkursach branżowych, takich jak 30/30, Cover awArts, Polish Graphic Design Awards czy PTWK Najpiękniejsze Książki Roku. Działalność dr Łukasza Palucha znajduje również uznanie w środowisku akademickim, czego potwierdzeniem jest Nagroda II stopnia Rektora Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu nadana za rok akademicki 2014/2015. Plakaty habilitanta znajdują się również w zbiorach Muzeum Miejskiego Wrocławia. Aktywnie uczestniczy on w licznych wystawach w kraju i zagranicą.

Ocena dzieła projektowego (artystycznego) stanowiącego pracę habilitacyjną

Jako aspirujący do spełnienia warunków określonych w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r., poz. 1571 z późn. Zm) dr Łukasz Paluch zaprezentował zestaw dzieł pt. *Fonografika. Projekty wydawnictw muzycznych*, w którego skład wchodzi — na podstawie autoreferatu — 41 okładek i opraw płyt muzycznych oraz 5 projektów plakatów muzycznych. Są to projekty z lat od 2012–2024, powstałe po obronie pracy doktorskiej.

Autoreferat dr Łukasza Palucha otwiera deklaracja zawarta w pierwszym zdaniu wstępu, która wskazuje projektowanie płyt muzycznych jako obszar szczególnie istotny w jego praktyce twórczej i stanowiąca punkt odniesienia dla dalszej analizy przedstawionego dorobku. Jak sam podkreśla: „Jako swoje dzieło habilitacyjne wybrałem temat projektowania płyt muzycznych spośród kilku innych możliwych, ponieważ jest on dla mnie szczególnie ważny”. Deklaracja ta wyznacza wyraźną oś tematyczną pracy, jednak w prezentowanym dorobku, wskazanym jako aspirujący do dzieła habilitacyjnego, pojawiają się również realizacje wykraczające poza ten obszar. Jest to zestaw pięciu plakatów. Ich wspólnym mianownikiem jest kontekst muzyczny, mimo to stanowią one zbiór niejednorodny, obejmujący trzy plakaty koncertowe oraz dwa kolekcjonerskie. Jednocześnie liczba przedstawionych okładek i opraw muzycznych (41) w stosunku do niewielkiej reprezentacji plakatów (5), a także ich marginalna obecność w warstwie tekstowej autoreferatu (ograniczająca się do krótkiego omówienia plakatu *Ślina Trzaska*) wskazują, że nie stanowią one istotnego elementu rozwinięcia wskazanego tematu pracy. Plakaty te, prócz jednego, nie funkcjonują również jako

rozszerzenie oprawy graficznej poszczególnych wydawnictw muzycznych. W związku z tym ich analiza ma w niniejszej recenzji charakter uzupełniający. Wśród dwóch plakatów kolekcjonerskich znajduje się wspomniany projekt *Ślina Trzaska* (2024), wykorzystujący autorską, ręcznie tworzoną ilustrację, wyraźnie odmienny stylistycznie od pozostałych prac, oraz plakat *Skalpel* (2021), oparty na geometrycznych formach wektorowych. Oba zostały wykonane w technice sitodruku. Najbardziej modelową realizacją w tym zestawie jest plakat koncertowy *Kollaps / Morze* (wydawca: Morenoise, 2019), którego forma nawiązuje do fizycznych obiektów generujących dźwięk. W kolejnym plakacie koncertowym *Uranium Club / Kurws* (2016) centralnym motywem jest wisząca opona z sylwetką sowy, budująca wieloznaczny przekaz, charakterystyczny dla języka plakatu. Na tym tle wyjątkiem jest plakat do koncertu *Skalpel Big Band* (wydawca: SKABB, 2019), oparty na fotografii autorstwa Bartosza Hołoszkiewicza, która stanowi również motyw przewodni oprawy albumu o tej samej nazwie. W odróżnieniu od pozostałych plakatów, realizacja ta pozostaje w bezpośredniej relacji z identyfikacją wizualną wydawnictwa. Dołączenie tych plakatów można odczytać jako próbę ukazania spektrum kompetencji projektowych habilitanta, obejmujących zarówno umiejętności rysunkowe, jak i biegłość w technikach takich jak sitodruk. Jak sam wskazuje: „Wykonałem (...) szereg prac, które wychodzą poza ten schemat...”. Przywołany „schemat” odnosi się do dominującego w jego twórczości modelu pracy opartego na minimalistycznych, geometrycznych kompozycjach tworzonych w środowisku cyfrowym. W tym kontekście plakaty funkcjonują przede wszystkim jako prezentacja możliwości warsztatowych, nie zaś jako spójna wypowiedź rozwijająca główny temat pracy.

Przełóżając przedstawiony przez dr Łukasza Palucha cykl okładek i opraw płyt muzycznych, dostrzegam różnorodne projekty stworzone na nośniki w formatach LP (płyta winylowa długogrająca), CD (płyta kompaktowa), CASS (kasetka magnetofonowa) oraz formaty cyfrowe. Są to realizacje, które ukazały się nakładem różnych wydawnictw muzycznych. W autoreferacie dr Łukasz Paluch opisuje historie ich powstania, przebieg współpracy ze zleceniodawcami, nierzadko relacje twórcze rozwijane z muzykami a także źródła inspiracji. Jak podkreśla, muzyka odegrała w jego życiu kluczową rolę, to właśnie ona stała się impulsem, dzięki któremu zainteresował się projektowaniem graficznym, w szczególności projektowaniem okładek płyt. Z czasem pasja ta przerodziła się w działalność zawodową.

Okładki i oprawy płyt muzycznych przedstawione przez dr Łukasza Palucha można podzielić na dwie zasadnicze grupy: projekty tworzone od podstaw przez habilitanta oraz projekty oparte na fotografiach, ilustracjach lub obrazach innych artystów. Taki podział wynika ze specyfiki pracy projektanta grafiki funkcjonującego z powodzeniem na rynku komercyjnym. W zależności od charakteru zlecenia posługuje się on zarówno materiałem wizualnym dostarczonym przez zleceniodawcę, jak i rozwiązaniami proponowanymi samodzielnie. Wybór tego zestawu prac habilitant argumentuje, cyt.: „Starałem się przybliżyć realizacje, które w mojej opinii są najważniejsze lub najbardziej interesujące ze względu na swoje walory projektowe lub poruszany w nich problem.”

Zawód projektanta grafika opiera się na umiejętności dialogu z klientem, którym w przypadku habilitanta i prezentowanego cyklu prac jest artysta muzyczny bądź wydawca. Nierzadko projekt graficzny powstaje jako rezultat „negocjacji” między autorską wizją dizajnera a dostarczonym materiałem wizualnym. Jest to więc praca ze zleceniodawcą w ramach określonego procesu projektowego. W tego typu realizacjach zakres działań projektanta jest z konieczności ograniczony — jego rolą staje się nie tyle kreacja od podstaw, ile świadoma interwencja w materiał zastany, w celu nadania mu nowego znaczenia i kontekstu. To właśnie w napięciu między materiałem wyjściowym a interwencją graficzną ujawnia się specyfika projektowania okładek

opartych na istniejących pracach. Taki model powstawania projektu okładki trafnie daje jako przykład habilitant, opisując współpracę Jonathana Barnbrooka z Davidem Bowie przy albumie *The Next Day*. Wykorzystano w nim fotografię autorstwa Masayoshi Sukita, pierwotnie używaną na okładce albumu *Heroes*, którą Barnbrook częściowo zasłonił białym kwadratem z tytułem nowego wydawnictwa. Zabieg ten stanowi wyraz świadomej ingerencji w istniejący obraz, polegającej na jego reinterpretacji.

Dobrym przykładem realizacji dr Łukasza Palucha, wybranym przeze mnie spośród dzieł habilitacyjnych, opartej na pracy innego twórcy, jest album Igora Boxxa pt. *Kabaret* (2018), wydany w formie cyfrowej. Rysunek wykorzystany w projekcie okładki to praca autorstwa Wilhelma Sasnała. Omawiana ilustracja została połączona z typografią zaprojektowaną przez habilitanta. Transparentne liternictwo nałożone na obraz przenika się z nim, tworząc spójną, wielowarstwową kompozycję. Układ liter przywodzi na myśl rytm marszu, jest to nawiązanie do treści ilustracji. Zastosowano skondensowany, bezszeryfowy krój majuskuł w kursywie, co wzmacnia wrażenie dynamiki i kierunkowości zapisu. Sama płyta Igora Boxxa inspirowana jest kultowym filmem *Kabaret* w reżyserii Boba Fosse'a. Kolor czerwony liter, w zestawieniu z ich rytmizowanym układem uruchamia skojarzenia z estetyką propagandową i napięciem towarzyszącym marszom totalitarnym.

Innym przykładem współpracy habilitanta z artystami jest czarno-biała oprawa graficzna płyty *Delirium* (2015). Projekt okładki wydawnictwa w formatach LP i CD opiera się na wyraźnym kontraście między ekspresyjnym obrazem malarskim autorstwa Ewy Żuchnik a centralnie nałożonym przez habilitanta czarnym kwadratem zawierającym logotyp z nazwą płyty oraz imieniem i nazwiskiem twórcy. Motyw kwadratu zostaje powtórzony w kopercie wewnętrznej, gdzie przyjmuje ascetyczną postać czarnej formy na białym tle, pozostając w spójnej relacji z kwadratowym formatem koperty. Wprowadza to wizualne wyciszenie i stanowi rodzaj graficznego „resetu”, będącego przeciwwagą dla dynamicznej, malarskiej struktury okładki. Po wyjęciu czarnej płyty winylowej uwagę przyciąga okrągły label, wypełniony fragmentem tego samego „niepokojącego” obrazu, konsekwentnie rozszerzając koncepcję wizualną na poziom nośnika. Z kolei na płycie CD obraz zajmuje całą powierzchnię nośnika. Okładka CD kontynuuje przyjętą strategię formalną. W porównaniu z wersją winylową zmianie ulegają jednak proporcje między obrazem a centralnym kwadratem, który jest powiększony, przez co widoczny jest mniejszy fragment obrazu. Mimo tego zabiegu kompozycja zachowuje czytelny podział na strefę organiczną i geometryczną. Całość utrzymuje spójny język wizualny całego wydawnictwa.

Analizując poszczególne dzieła habilitacyjne, napotkałam pewne trudności związane z jednoznaczną identyfikacją niektórych przedstawionych elementów należących do poszczególnych projektów. Niestety podpisy pod fotografiami zamieszczonymi w autoreferacie mają charakter ogólny, dość skąpy, niekiedy niepełny i odnoszą się zazwyczaj wyłącznie do fotografii przewodniej, pomijając opisy pozostałych materiałów wizualnych. Utrudnia to jednoznaczną identyfikację przedstawionych elementów oraz precyzyjne rozpoznanie struktury poszczególnych realizacji. W konsekwencji część obserwacji opiera się na analizie dostępnych reprodukcji, co ogranicza możliwość dokładnego określenia zakresu autorskiego wkładu habilitanta. Podobny stopień ogólności cechuje również dokumentację dorobku artystycznego, która mimo że stanowi uzupełnienie autoreferatu to powiela skrótowy sposób opisu i nie dostarcza dodatkowych informacji umożliwiających pełniejszą analizę prezentowanych projektów.

Wracając do projektów wchodzących w skład dzieła habilitacyjnego płyta *Fyodor* (2018) Igora Boxxa, w odniesieniu do współpracy z innymi artystami, stanowi realizację o charakterze swoistej hybrydy. Oprawa graficzna wraz z wektorowym projektem okładki osadzonym mocno

w kontekście historycznym i symbolicznym została stworzona przez habilitanta, natomiast wewnątrz wkładki tego wydawnictwa znalazła się ilustracja autorstwa Moniki Cichoń wykonana na zamówienie.

Najwięcej o habilitancie mówią jednak prace, które są jego dziełem od początku do końca. To właśnie tym realizacjom poświęca on najwięcej uwagi w warstwie tekstowej Autoreferatu, przybliżając kontekst ich powstania oraz opisując podejmowaną problematykę. Ten zestaw dość mocno kontrastuje z poprzednim, dominują tu projekty oparte o stylistykę wektorową, są oszczędne w formie, niektóre oparte nieomal o znak jak np. oprawa graficzna płyty *Dwubiegunowa* (2018) dla zespołu Evorevo. Z tej grupy wyróżniłabym minimalistyczny, odarty z nadmiaru elementów wizualnych, projekt płyty *Transit* (2014) oraz powiązany z nim minialbum *Simple* (2014). Jak wskazuje autor w opisie tych realizacji: „Projekty wykonane dla Skalpela były jednymi z najważniejszych, w których brałem udział jako projektant.” W warstwie formalnej obydwu wydawnictwa bazują na inicjałach tytułów albumów, które funkcjonują jako podstawowy znak budujący kompozycję. W okładce *Transit* pomysł opiera się na ujętej w perspektywicznym skrócie literze „T” kojarzącej się z motywem drogi. W *Simple* habilitant zastosował relację figura – tło, w której litera „S” ujawnia się dopiero w percepcji odbiorcy jako forma negatywna. Istotną rolę odgrywa tu także skala tej formy względem formatu okładki — początek i zakończenie litery zostają niejako „dookreślone” przez krawędzie okładki. Świadczy to o świadomym i wyrafinowanym operowaniu środkami wizualnymi przez dr Łukasza Palucha. *Transit* i *Simple* znalazły się w zestawieniach najlepszych polskich okładek 2014 roku. Projekt *Transit* pokazano także na wystawie „POP – Polska Okładka Płytkowa” (Arsenał, Poznań, 2017) i opublikowano w jej katalogu. Warta zauważenia jest okładka płyty *LAM* (2016), ascetyczna w formie, oparta na zbudowanym z czarnej linii napisie LAM, który rośnie ku górze i układa się w swoisty wykres zapisu dźwięku. Minimalistyczny charakter tej oprawy wpisuje się w charakterystyczny dla habilitanta język wizualny oparty na syntezie i geometrii. Omawiana praca została wyróżniona w konkursie 30/30 na najlepszą okładkę płytową, organizowanym przez Wydawnictwo Miejskie Poznania, uznawanym za jeden z najważniejszych konkursów branżowych w kraju. Szczególnie interesującą realizacją jest oprawa graficzna albumu *Highlights* (2020) zespołu Skalpel. Motywem przewodnim projektu, wykonanym również w stylistyce wektorowej, jest centralnie umieszczona, przecięta w pół, czarna kula, wypełniona eliptycznymi pierścieniami kolorów: chłodnych na zewnątrz i intensywnie ciepłych wewnątrz, która może przywołać na myśl „zakazany owoc”, uwodzący i zachęcający do odkrycia jego wnętrza. Dzięki temu okładka ta posiada siłę znaku, co jest szczególnie istotne w kontekście współczesnych nośników cyfrowych i dystrybucji streamingowej, ponieważ funkcjonuje najczęściej jako niewielka miniatura w ramach interfejsu cyfrowego. *Highlights* spełnia tym samym jedno z podstawowych założeń współczesnego projektowania okładek muzycznych — pozostaje czytelny niezależnie od skali. Oprawa graficzna tego albumu stanowi przemyślaną i spójną koncepcję wizualną, której założenia zostały konsekwentnie rozwinięte również w teledyskach, do których dr Łukasz Paluch stworzył projekty i odpowiadał za różne aspekty realizacyjne, od reżyserii po opiekę artystyczną. Za ten projekt habilitant otrzymał główną nagrodę w konkursie 30/30.

Podsumowując analizę dzieł habilitacyjnych dr Łukasz Paluch jawi się jako myślący i wrażliwy projektant, który w zależności od charakteru realizacji przyjmuje różne role: od art directora, uczestniczącego w procesie powstawania materiału fotograficznego i budującego na jego podstawie oprawę graficzną, przez współtwórcę operującego materiałem zastanym, po projektanta kreującego formy od podstaw. Świadczy to o jego rozległej wiedzy projektowej i technologicznej, rozwiniętych kompetencjach pracy zespołowej, dużej elastyczności warsztatowej, świadomym

operowaniu środkami wyrazu a także umiejętności pracy pod presją. Na podkreślenie zasługuje fakt, że prace przedstawione przez habilitanta są realizacjami powstającymi w określonym kontekście produkcyjnym i we współpracy z różnymi osobami. Podnosi to poprzeczkę, ponieważ projektant musi odnaleźć się w pewnych ramach narzuconych ograniczeń. Jak sam wskazuje przy opisie pracy nad oprawą graficzną *Highlights*: „Proces projektowy trwał wyjątkowo długo i burzliwie. Ostatecznie udało mi się pogodzić wszystkie zaangażowane osoby koncepcją, która w odróżnieniu od innych moich realizacji ma silny walor ilustracyjny.”

Działalność dydaktyczna i organizacyjna

Studenci uczęszczający do Pracowni Projektowania Systemowego (wcześniej Pracownia Identyfikacji Wizualnej) prowadzonej przez dr Łukasza Palucha we współpracy z asystentkami: mgr Joanną Jopkiewicz oraz mgr Martą Preciszewską zapoznają się z zagadnieniami związanymi z planowaniem i tworzeniem systemów graficznych, stanowiących podstawę kompleksowych projektów i rozwiązań wizualnych. Jest to Pracownia dyplomująca. Zadania realizowane przez studentów obejmują zarówno projekty dla instytucji kultury, jak i realizacje o charakterze komercyjnym. Są to dwa obszary, w których habilitant posiada bogate doświadczenie oraz aktualną wiedzę, którą może przekazywać studentom. Tematy dotyczą takich zadań jak: zagadnienia projektowania systemów identyfikacji wizualnej, wayfindingu oraz opraw wizualnych wystaw i publikacji. Bardzo ważna w kontekście dynamicznie zmieniającego się rynku projektowego jest świadomość habilitanta o konieczności stałego aktualizowania programu kształcenia. Elastyczność programu oraz jego ciągłe dostosowywanie do zmieniających się uwarunkowań rynku stanowią istotną wartość współprowadzonej przez niego Pracowni. Zwiększa to szansę studentów odnalezienia swojego miejsca na rynku pracy. Co więcej, studenci mają możliwość współpracy z podmiotami zewnętrznymi, realizując projekty oparte na realnych zleceniach. Przykłady takich wdrożonych działań to m.in: projekt identyfikacji wizualnej MZK Jelenia Góra czy realizacja dla Wrocławskiego Toru Wyścigów Konnych.

Z innych istotnych aktywności warto podkreślić, że habilitant prowadził wykłady podczas wizyt na zagranicznych uczelniach oraz uczestniczył w spotkaniach mentorskich skierowanych do młodych projektantów i artystów, wspierając rozwój ich kompetencji twórczych i zawodowych. Działania te świadczą o jego nowoczesnym podejściu do dydaktyki, opartym na połączeniu praktyki projektowej, aktualnej wiedzy oraz swobodnego funkcjonowania w międzynarodowym środowisku. Potwierdzeniem tego są m.in. wizytacje i działalność dydaktyczna na uczelniach zagranicznych (Włochy, Grecja, Cypr) oraz pełnienie funkcji koordynatora programu Erasmus+ w latach 2015–2018. Dr Łukasz Paluch zajmował się także kuratorowaniem oraz organizacją i współorganizacją wystaw i wydarzeń artystycznych. Jako przykłady można wskazać m.in. kuratorowanie wystawy „The Best of – kompilacja” Wydziału Grafiki i Sztuki Mediów ASP we Wrocławiu (Zbrojownia Sztuki ASP w Gdańsku, 2023), pełnienie funkcji głównego kuratora wystawy studenckiej „Stan Prac” Pracowni Identyfikacji Wizualnej ASP we Wrocławiu (Galeria Dizajn, BWA Wrocław, 28.10.2016 – 8.01.2017), kuratorowanie wystawy oraz prezentacji ukazującej strukturę i dorobek Katedry Projektowania Graficznego w Centrum Sztuk Użytkowych – Centrum Innowacyjności ASP we Wrocławiu, przygotowanych w związku z wizytacją National Association of Schools of Art and Design (2022). Ważną częścią jego działalności organizacyjnej jest również aktywność jurorska oraz inicjowanie i organizacja konkursów projektowych, także tych skierowanych do studentów. Był członkiem jury w licznych konkursach, w tym m.in. w konkursie „Cover awArts” na najlepszą okładkę i oprawę graficzną płyty muzycznej

oraz w cyklicznych konkursach na plakat wydarzeń kulturalnych, takich jak Święto Wrocławia oraz Jazz nad Odrą.

Konkluzja

Podsumowując, po wnikliwym zapoznaniu się z autoreferatem oraz przesłanymi dokumentami stwierdzam, że dorobek twórczy, projektowy, a także działalność dydaktyczna i organizacyjna dr Łukasza Palucha spełniają wszystkie wymagania stawiane w postępowaniu habilitacyjnym. Opisane i udokumentowane w autoreferacie dzieło habilitacyjne stanowi autorsko wyselekcjonowany zakres praktyki projektowej habilitanta, będący częścią jego rozległego dorobku twórczego, który ukazuje zarówno jego wszechstronność, biegłość w operowaniu środkami wyrazu, jak i umiejętność działania w złożonych procesach twórczych. Uwzględniając powyższe stwierdzam, że dr Łukasz Paluch spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r., poz. 1571 z późn. Zm). W związku z tym wnioskuję o nadanie dr Łukaszowi Paluchowi tytułu doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacja dzieł sztuki.

